

הלכתא כר' עקיבא ולא אמר לו ולא מיד, א"ל היכי תניתה? א"ל איפכא תנינא, (א"ל) משום הכי לא אמר לך ולא מיד, וכבר התלבט הרשב"ם שם לפרש באמרו אם היה יודע שאין רב הונא שונה כמותו לא היה לו לתמוה, דהיינו הך דבין לרב הונא בין לרב ירמיה הלכתא דבעין רעה מוכר ---.

אמנם בפנים פרק ה' בירתי שתכנית רבינו הקדוש בסדורו היה לחתום בדברי מי שהכריעו בבית ועדו שההלכה כמותו, בראשונה הובאו דעות שונות ולבסוף טבע הדעה שהסכימו לה, והנה בהך דראש השנה מובאת מקודם דעת ר' שמעון ואחרי כן דברי ר' יוסי ועובדא שמסר, מוכח שרבי ובית דינו הכריעו כר' יוסי ולכן שאל אותו איך תכריע אתה כר' שמעון, על זה השיב זימנין סגיאיין אמרית קמיה דרב שהלכה כר"ש ולא אמר לי ולא מיד, משמע שגם רב הסכים שהלכה בזה כר"ש שאב ובנו כשרים לעדות החודש, שאל אותו היכי תנית? ענה רב חנן שבמשנתנו הובאו מקודם דברי ר' יוסי בעל המעשה ואחרי כן דברי ר' שמעון, מוכח מזה שרבי הכריע כמותו ולכן הורה רב כוותיה, כמו כן בהך דבבא בתרא, לפנינו במשנה וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא, וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך, מדחתם רבי בדעת הרבים מוכח שדעת היחיד נתבטלה, אבל רב ירמיה תני איפכא, מקודם אינו צריך ליקח לו דרך - ואחרי כן - ר' עקיבא אומר צריך ליקח לו דרך (כמו שהיא בכת"י ראה דקדוקי סופרים שם), ומדסתם רבי בדברי ר' עקיבא הרי זו היא הכרעה כדבריו ראה בפנים.

וראה בבא מציעא נ"ב א אמר רבא מאן תנא טלית ר' שמעון הוא, אביי אמר טלית עד שתות מחיל אינש, ובגה"ש גירסת הר"ף איפכא וע' ברא"ש, והרי אי אפשר להגיד שגרס אמר אביי מאן תנא טלית ר"ש הוא ורבא אמר עד שתות מחיל אינש שהן הר"ף פוסק כר"ש משום דהלכתא כרבא דאמר מאן תנא טלית ר"ש, מבואר איפוא שבנקטם דגרס "איפכא" היינו שמחליף סדר המאמרים מקודם הובא מאמרו של אביי עד שתות מחיל אינש ובאחרונה דברי רבא ונסתמה הלכה כמותו וראה בהגהותי לר"ף שם.

אב ובנו שראו את החדש - ילכו. לא שמצטרפין זה עם זה, אלא שאם יפסל אחד מהן - יצטרף השני עם אחר. רבי שמעון אומר: אב ובנו וכל הקרובין - כשרין לעדות החדש. אמר רבי יוסי: מעשה בטוביה הרופא שראה את החודש בירושלים הוא ובנו ועבדו משוחרר, וקבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו, וכשבאו לפני בית דין - קבלו אותו ואת עבדו, ופסלו את בנו. אמר רב חנן בר רבא: הלכתא כר' שמעון. אמר ליה רב הונא לרב חנן בר רבא: רבי יוסי, ומעשה, ואת אמרת הלכתא כרבי שמעון? אמר לו: והא זמנין סגיאיין אמרית קמיה דרב הלכתא כר' שמעון, ולא אמר לי ולא מיד? - אמר ליה: היכי תנית? - אמר ליה אפכא. - אמר ליה: משום הכי לא אמר לך ולא מיד.

משנה וגמרא בראש השנה כ"ב ע"א

חידה סתומה לפנינו רב חנן אמר הלכתא כר' שמעון, כלומר אב ובן כשרים לעדות החודש, ושאל אותו רב הונא הן ר' יוסי מוסר לנו עובדא שהבית דין פסלו את בנו ומעשה רב, ענה רב חנן הן הרבה פעמים אמרתי לפני רב שההלכה כר' שמעון ולא הגיב, שאל רב הונא אותו שוב היכי תנית? ענה רב חנן שניתתי לפני רב להיפוך כלומר דר' שמעון הוא הפוסל אב ובן לעדות החודש, ובכן בידעו שיש במשנה זו שינוי גירסא שמהפכת דברי ר"ש לדברי ר' יוסי למה התנצל באמרו זימנין סגיאיין כו' הרי להלכה דעתו מכוונת עם דעת רב הונא ---? ולא עוד אלא לפי מה ששנה הוא הן אין ר' יוסי בעל המעשה כי אם ר' שמעון, ובכן מיד כאשר תמה רב הונא על דבריו ואמר ר' יוסי ומעשה שפסלו בנו ואיך אתה אומר הלכתא כר"ש היה לו להגיב מיד כי זה לא נכון לפי מה ששנה הוא ר' שמעון הוא בעל המעשה ---?

כעיו ריב דברים זה שנינו עוד בבבא בתרא ס"ד ע"א המוכר את הבית כו' צריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך, ובגמ' שם ס"ה רע"א איתמר רב הונא אמר רב הלכה כדברי חכמים, ורב ירמיה בר אבא אמר שמואל הלכה כר"ע, א"ל ר' ירמיה ב"א לרב הונא והא זמנין סגיאיין אמרית קמיה דרב

ל"א א"א

שם בגמ' היכי תנית איפכא תנית כו' ותמה בסי' פ"י דאמאי לא השיב לו מיד כדמקשה ליי מר"י ומעשה היי לו להשיב דאיפכא הוא ע"ש שהניח בקושיא. ולולי פ"י רש"י ז"ל הוי אמינא דה"פ דתני איפכא בפלוגתא דת"ק ור"ש דת"ק אמר שיבואו להצטרף ור"ש אמר לא שמצטרפין ועלה מיייתי ר"י מעשה ג"כ איפכא דב"ד קיבלו אותו ואת בנו ופסלו את עבדו דלא כגירסא שלנו. וא"כ אפ"י לפי גירסתו נמי פסק כר"ש נגד המעשה ור' יוסי והשיב לו דרב דשתיק ליי משום דר"ש איפכא תני והמעשה נמי איפכא תני כנ"ל:

הרב ראובן מרגליות (י"ג) א"א

רש"א אב ובנו וכל הקרובין כשרין לעדות החודש. אר"י מעשה בטוביה הרופא שראה את החודש בירושלים הוא ובנו ועבדו משוחרר, וקבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו כו'. נראה שתפקיד אלו הכהנים בעיבור החודש היתה להכין עדי החודש ולהתאימם לחושבנא דרבנן, ששינו לעיל כ' ע"א כי מאיימין על העדים שאע"פ שלא ראו יאמרו שראו, ומובן שלא יכלה להיות כזאת במושב הבית דין עצמו דהוי כחוכא ואטלולא אם העדים יאמרו שלא ראו והב"ד יגידו להם העידו כי כן ראיתם... ובכן בטרם שבאו העדים לפני הב"ד התעניינו בהם הכהנים לדעת מה בפייהם אם יתאים לחשבון הב"ד, והם הם שהזדקקו לשמוע מה בפי טוביה הרופא והבאים עמו.